

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

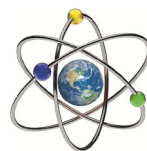
No9(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 490 sahifa,
25-sentyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Academic and Translingual Competence as an Integrative Construct in Higher Education: a Theoretical Framework.....	10
Davronova Fotima Pirnazarovna	
Ovqatlanish xulq-atvori buzilgan bemorlarning emotsional va shaxslilik xususiyatlarining klinik-psixologik tahlili	14
Abdumutalibova Mag'firat Mirodil qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metakognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan metodik tizim modeli	18
Melliyeva Dilfuza O'ralovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining 5K kompetensiyalarini baholash mezonlari va indikatori.....	24
Himoyeva Sarvarbegim Jamilovna, Qodirov Zayniddin Zaripovich	
Bo'lajak pedagoglarda stressli vaziyatlarda xulq-atvor xususiyatlarini tadqiq etishning psixodiagnostik asoslari.....	29
Olimova Firusa Aslonovna	
Developing the Skill of Evaluating the Reliability of Information Sources in Teaching English.....	35
Sherimbetova Nasiba Ravshanbek kizi	
Tarmoq texnologiyalari fanida sun'iy intellekt asosidagi web-platfomaning didaktik imkoniyatlari	42
Yuldashev Shadiyor Shuxrat o'g'li	
Maxsus ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning ijtimoiy-psixologik rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda sun'iy intellekt imkoniyatlari	48
Abdujabborova Dildora Saidmurot qizi	
Pedagogik jarayonlar davomida talaba-yoshlar egallagan faol fuqarolikning ijtimoiy-madaniy ahamiyati	56
Xabibulla Muratov Abduqodirovich	
Maktabgacha tayyorlov yoshdagi bolalarda atrof muhitga munosabatini shakllantirishning zamonaviy usullari	65
Umarova Dildora Nizom qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning obrazli va bog'lanishli nutqini rivojlantirish hamda nutqiy qiyinchiliklarni erta aniqlashning pedagogik-psixologik asoslari	70
Axmedova Muyassar Xadimatovna, Maqsudboyeva Dilbar Olimjon qizi	
Umumta'lim maktabi o'quvchilarida ochiq javobli PISA topshiriqlarining produktiv fikrlashni rivojlantirishdagi o'rni	76
Xudayberdiyeva Muxayyo Karshiboyevna	
Ta'limda interaktiv texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari	86
Xoshimova Maftunabonu Xoshimjon qizi	
Yosh kelin-kuyovlarning nikoh orqali kutuvlari va psixologik farovonligining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	91
To'liqinboyeva Mahliyoixon Valijon qizi	
"Art-pedagogik qobiliyat" tushunchasining mohiyati va tarkibiy komponentlari	95
Bo'ltakova Roziya Xasan qizi	
Pathogenetic Rationale for Personalized Therapy of Dentin Hypersensitivity in Patients With Erosive Tooth Lesions	99
Khusanbaeva Jasmin Shavkatovna, Zoirov Tulqin Elnazarovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxona axborot tizimlarini tizimli tahlil qilish va modellashtirish.....	104
Ro'ziyev Bahromjon Rustam o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining moliyaviy savodxonligini rivojlantirish mexanizmi va tarkibiy-funksional modeli	108
Berdimurotov Adxam Xayrulla o'g'li	

Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kitobxonlik kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	113
Umirova Marxabo Abdimannobovna	
O'zbek EFL sinflarida talabalarning og'zaki nutq ravonligini mikrointeraktiv sikllar asosida rivojlantirish.....	116
X. S. Malikova	
Sun'iy intellektning xorijiy til o'rganuvchilarga yordami: imkoniyatlar va amaliy mashg'ulotlar	120
Ashurova Dildora G'afurovna	
Bo'lajak o'qituvchining kasbiy malakasi va aralash ta'lim sharoitidagi talablari.....	124
Baxtiyorova Maxliyo Baxrom qizi	
Refleksiv texnologiyalar asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-metodik tafakkurini rivojlantirish	127
Xo'janiyozova Gulhayo Ilhomovna	
Boshlang'ich ta'limda hikoya janridagi matnlarni o'qitishda STREAM texnologiyasidan foydalanish.....	131
Ahmedova Munisa Xo'sinboy qizi	
Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarni mustaqil hayot faoliyatiga tayyorlashning korreksion-pedagogik texnologiyasi	137
Jo'rayeva Gulmiraxon Zufarjon qizi	
Developing EFL Students' Academic Writing Skills Through Self-Directed Learning Strategies.....	141
Kayumova Gulnoz Abduxalilovna	
Ko'rishida nuqsoni bo'lgan boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasi	147
Mavlonova Shaxzoda Turg'unovna	
Developing English Communication Skills Among Students in Non-Philological Higher Education Institutions Through Task-Based Learning	151
Mirbabayeva Sabina Sobirjonovna	
Indicators for Evaluating and Monitoring the Quality of Foreign Language Education in General Secondary Schools	158
Muxtarova Shafoatbonu Adham qizi	
Fizika fanini o'qitishda talabalarning texnologik kompetensiyasi pedagogik tadqiqotning predmeti sifatida...	164
Raxmankulova Dilora Gulomovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalq og'zaki ijodi asosida bolalarning axloqiy fazilatlarini shakllantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni	169
Umurova Ma'rifat Yoshiyevna	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak muhandislarning loyihaviy-konstruktorlik faoliyatiga tayyorlash metodikasini ishlab chiqish	175
Uzokov Sherzod Xamidovich	
Boshlang'ich ta'limda sun'iy intellekt va zamonaviy texnologiyalar: imkoniyatlar va istiqbollar.....	180
Akramhonova Maftunaxon Ma'murjon qizi	
Mystical Images in the Poetry of Navoi and Mashrab	183
Mamasoliyeva Muslimaxon Alisher qizi	
Oilaviy bolalar uylari tarbiyalanuvchilarini oilaviy hayotga tayyorlashning ijtimoiy-pedagogik asoslari: tajriba-sinov natijalarining tahlili.....	188
Muxamadiyev Xojakbar Asliddinovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish	193
Yuldasheva Shoxida Botirovna, Abdullayeva Qirmizi Jumatayevna	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak pedagoglarning mustaqil o'rganish kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	198
Mayliyeva Sadoqat Raximberganovna	
Generative Artificial Intelligence in Foreign Language Education: Pedagogical Challenges and the Development of Communicative Competence	202
Latofat Zokir kizi Raximdjanova	

Международные модели подготовки будущих учителей к инклюзивному образованию: сравнительный анализ ключевых компонентов	210
Янкина Эмиля Адыловна	
Психологические механизмы формирования читательской мотивации у младших школьников	216
Мадаминова Саидабону Умидбековна	
O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi destruktiv ziddiyatlarning oldini olishning pedagogik-psixologik vositalari	222
Elbekova E'zoza Jamshid qizi	
Badiiy asarni neyropedagogik tahlil materiali sifatida qo'llashning metodik asoslari	227
Shoyimova Shoir Sanakulovna	
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetentligini takomillashtirish metodikasi	231
Toshturdiyeva Tursunoy Muhammadiyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning zamonaviy texnologiyalari	235
Toshtemirova Maftuna Karimovna	
Surunkali somatik kasalliklarga chalingan bemorlarning psixologik farovonligini oshirish: psixodiagnostik va psixokorreksion yondashuvlar	240
To'liqinboyeva Mahliyo Xon Valijon qizi	
Raqamli ta'lim muhitida flipped classroom texnologiyasidan foydalanish	244
Azimova Dilnoza Axmedjonovna	
Инкультурация личности и формирование культурной идентичности в школьном образовании	249
Насимджанова Махсума Мажидовна	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida talabalariga ingliz tilini integratsiyalashgan lingvistik kontekstualizatsiya orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish	253
Ayatov Raximberdi Ibragimovich	
Kasbiy ta'lim tashkilotlarida raqamli texnologiyalarni qo'llash metodikasi	259
Ochilova Gavhar Hamid qizi	
Digital Technologies and Artificial Intelligence in English Language Teaching: Pedagogical Opportunities and Challenges	267
Xolliyeva Mashxura Erkinjonovna	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining cholg'u ijrochiligi kreativligini rivojlantirishda fortepiano fanining didaktik imkoniyatlari	270
Normuminova Gulmira Komiljonovna	
Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning mantiqiy tafakkurini kengaytirish	280
Xudoynazarova Moxira Xakimovna	
Pedagogika yo'nalishi talabalarining sun'iy intellekt savodxonligini rivojlantirish texnologiyalari	284
Ermatov Sh. L.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	289
Nuriddinova Marjona Erkinovna	
Yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalashda madaniy merosning ahamiyati	293
Radjapova Zuxra Tirkashevna	
O'qib tushunish strategiyalari va xalqaro tajriba	297
Barno Boltayeva	
Maktab direktorlarining mehnatga oid hujjatlarni rasmiylashtirishda qonunchilik normalarini qo'llash amaliyoti	301
Rejapova Dilafroz Akramovna	
Kurashni olimpiya o'yinlari dasturiga kiritish istiqbollari: institutsional va sport-siyosiy tahlil	308
Hosilbek Mengliboyev Marat o'g'li	
Badiiy ta'limda talabalarining milliy-madaniy identifikatsiyasini rivojlantirishda an'anaviy naqqoshlik maktablari tarixini o'qitish metodikasi	314
Baxriddinova Sayyora Jumanazar qizi	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining aqliy qobiliyatlarini rivojlantirishda shaxmat ta'limining pedagogik shart-sharoitlari	318
Boboqulov Chori Urolovich	
Sog'lom ovqatlanish va inson salomatligi	326
Beginkulov Oltiboy Jo'rayevich, Shoimova Nargiza Omonqul qizi	
Raqamli ijtimoiy muhitda o'smirlarning axloqiy tanlov madaniyatini rivojlantirishda milliy tarbiya, sun'iy intellekt va media makonining pedagogik imkoniyatlari.....	333
Gulyamova Aziza Otabek qizi	
Organising Experimental Work on Multimodal Reading Literacy in Primary School: Design, Stages and Assessment Criteria	337
Suvanova Nilufar Akbarovna	
Цифровые коллекции и рукописные базы в современном английском востоковедении: новые возможности исследования источников	341
Олимова Дилафруз Олимжон кизи	
New Approaches to Assessing Students' Independent Work In The Era of Generative AI	347
Sardora Shakirova To'lanovna	
Developing Writing Skills of Non-Philological Students Through Online Learning Platforms.....	353
Rajabova Rakhimakhon Maksudovna	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida robototexnikani o'qitish jarayonida raqamli ta'lim vositalaridan foydalanishning pedagogik-metodik jihatlari.....	358
Axunbetova Zuxra Nailevna	
Ixtisoslashtirilgan maktablar o'quvchilarining axborotlar bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	363
Kilichov Akobir Kodirovich	
Ta'lim sifatini samarali boshqarishda pedagogik va matematik metodlar integratsiyasi menejmentning asosi sifatida	371
Axmedov Azizbek Karim o'g'li, Soliyeva Feruza Qahramonovna, Axmedova Madina Nodirbek qizi	
Oliy ta'limning globallasuvi va xalqarolashuvi jarayonlarining xususiyatlari	375
Vorobyov K. A.	
Talabalarda sotsiologik tafakkurni rivojlantirish metodlari.....	379
Otaqulov Alisher Safaraliyevich	
Maktabgacha yosh guruhlarida geometrik figuralarni o'rgatish orqali boshlang'ich matematik tasavvurlarini shakllantirish	383
Vaxabova Gulshan Vafaqul qizi	
Yodlangan sinf nutqidan real hayotiy muloqotga: boshlang'ich efl ta'limida vaziyatli kommunikativ topshiriqlarning o'rni.....	388
Tuxtayeva Zarina Faxriddinovna	
Akademik litsey o'quvchilarining mustaqil ishlash ko'nikmalarini mantiqiy va nostandart topshiriqlar asosida takomillashtirish	393
Xoshimova Sevara Sheraliyevna	
Mobil ta'lim tushunchasi va uning mohiyati	398
Rustamova Nodira Rustam qizi	
AI-Based Adaptation of Graded Texts	402
Ermatova Sarvinoz	
Intellektual rivojlanishda cheklavlari bo'lgan o'quvchilar bilan individual ishlashning pedagogik yondashuvlari.....	406
To'xtamatova Maftuna Ismonjonovna	
Umumta'lim maktablarining 5-7-sinflarida aniq, tabiiy va ijtimoiy-gumanitar soha terminlarini o'qitishning metodik asoslari.....	412
Axmedova Shahnozaxon Farxod qizi	
Sun'iy intellekt vositalari asosida bo'lajak o'qituvchilarning individual kasbiy rivojlanish trayektoriyasini qo'llab-quvvatlash.....	416
Janbayeva Marjan Smatillayevna	

Burhoniddin Zarnujiy qarashlarining axloqiy, ma'naviy va shaxsiy kamolotga oid asosiy g'oyalari	420
<i>Abduhalimova Nigora Turdali qizi</i>	
Tirik organizmlarning muhitga moslashishi: adaptatsiyaning biologik asoslari va amaliy o'rganish metodikasi	424
<i>Ashurova Muqaddas Muxiddinovna</i>	
Chet tilini o'qitishda leksik kompetensiyani shakllantirish tamoyillari.....	429
<i>Mirzakamolova Maftuna Raximjon qizi</i>	
Biologiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	433
<i>To'xtaboyeva Yulduzxon Abdusattorovna, Kodirova Husnida Maxsutali qizi</i>	
O'quvchilarning ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	438
<i>Mexriniso Nosirova</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining inklyuziv ta'lim sharoitida steam yondashuvidan foydalanish metodik kompetentligini rivojlantirish.....	445
<i>Abidjanova Vasila To'likinovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv motivini rivojlantirishda mental arifmetikaning ahamiyati	454
<i>Ozodova Bonu Zafar qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda gender madaniyatini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	459
<i>Mardanova Maftuna Asatullo qizi</i>	
Bo'lajak musiqa ta'limi o'qituvchilarining raqamli-pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari.....	463
<i>Ataboyeva Muxlisa Azimjon qizi</i>	
The Impact of Boxing on Physical and Mental Development	472
<i>Shuhrat Dilmuradov</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida pedagogik baholash va psixologik tashxis: farqlanishi va tarbiyachi kasbiy vakolatining chegaralari	476
<i>Zaynutdinova Dilobar Nuritdinovna</i>	
Integrativ o'qitishda o'quv dasturlari mazmunini muvofiqlashtirishning didaktik mezonlari va ko'rsatkichlari	483
<i>Maqsudova Nodira Alijonovna</i>	

INTEGRATIV O'QITISHDA O'QUV DASTURLARI MAZMUNINI MUVOFIQLASHTIRISHNING DIDAKTIK MEZONLARI VA KO'RSATKICHLARI

Maqsudova Nodira Alijonovna

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti

Namangan filiali "Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim metodikasi"
kafedrası mudiri

Annotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta'limda maxsus pedagogika fanlarini o'qitishda integrativ yondashuvni qo'llashning nazariy asoslari, didaktik imkoniyatlari va amaliy metodikasi yoritiladi. Psixologiya, logopediya, defektologiya, pedagogika va tibbiyot asoslariga oid bilimlarni uyg'unlashtirishning talabalarning kasbiy tayyorgarligidagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda ilmiy adabiyotlar tahlili, kuzatish, so'rovnomma, suhbat va pedagogik eksperiment usullaridan foydalanilgan. Jami 60 nafar talaba ishtirokidagi bir semestrlik tajribada keys-stadi, loyiha metodi, interaktiv mashg'ulotlar va raqamli texnologiyalarni birlashtirgan metodika qo'llanilgan. Maqolada keltirilgan natijalar tajriba guruhida bilimlarni o'zlashtirish, mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish va amaliy ko'nikmalar bo'yicha ijobiy o'zgarishlar kuzatilganini ko'rsatadi. Integrativ yondashuvni joriy etishda o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi, o'quv dasturlarining moslashuvchanligi hamda ta'lim muhitini takomillashtirish zarurati asoslanadi.

Kalit so'zlar: integrativ yondashuv, maxsus pedagogika, oliy ta'lim, inklyuziv ta'lim, pedagogik texnologiyalar, fanlararo integratsiya, kompetensiya, ta'lim metodikasi, innovatsion yondashuv, o'quv jarayoni.

Abstract: This article examines the theoretical foundations, didactic possibilities, and practical methodology of applying an integrative approach to teaching special education disciplines in higher education. It analyzes the role of integrating knowledge from psychology, speech therapy, defectology, pedagogy, and the fundamentals of medicine in the professional preparation of students. The study employed methods such as the analysis of scientific literature, observation, surveys, interviews, and pedagogical experiments. A methodology combining case studies, the project method, interactive activities, and digital technologies was implemented during a one-semester experiment involving 60 students. The results indicate positive changes in the experimental group regarding knowledge acquisition, independent thinking, problem-solving, and practical skills. The article substantiates the necessity of addressing teachers' methodological preparedness, the flexibility of curricula, and the improvement of the educational environment when implementing an integrative approach.

Key words: integrative approach, special education, higher education, inclusive education, pedagogical technologies, interdisciplinary integration, competence, teaching methodology, innovative approach, educational process.

Аннотация: В данной статье рассматриваются теоретические основы, дидактические возможности и практические методы применения интегративного подхода в преподавании специальной педагогики в высшем образовании. Анализируется роль сочетания знаний по основам психологии, логопедии, дефектологии, педагогики и медицины в профессиональной подготовке студентов. В исследовании использованы методы анализа научной литературы, наблюдения, анкетирования, интервью и педагогического эксперимента. В односеместровом эксперименте с участием 60 студентов применялась методология, сочетающая тематические исследования, проектные методы, интерактивные упражнения и цифровые технологии. Представленные в статье результаты показывают, что в экспериментальной группе наблюдались позитивные изменения в плане усвоения знаний, самостоятельного мышления, решения проблем и практических навыков. Внедрение интегративного подхода основано на необходимости повышения методической подготовки преподавателей, гибкости учебных программ и образовательной среды.

Ключевые слова: интегративный подход, специальная педагогика, высшее образование, инклюзивное образование, педагогические технологии, междисциплинарная интеграция, компетентность, методология обучения, инновационный подход, образовательный процесс.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida ro'y berayotgan tub o'zgarishlar oliy ta'lim muassasalarida o'qitish jarayonini takomillashtirishni, ayniqsa, maxsus pedagogika fanlarini o'qitishda innovatsion yondashuvlarni joriy etishni talab etmoqda. Globallashtirish jarayonlari, jamiyatda inklyuziv ta'limga bo'lgan ehtiyojning ortib borishi hamda turli rivojlanish xususiyatlariga ega bo'lgan shaxslar bilan ishlash zarurati maxsus pedagogika yo'nalishidagi mutaxassislarni tayyorlash sifatiga yangicha talablarni qo'yimoqda. Shu nuqtai nazardan, ta'lim jarayonida integrativ yondashuvni qo'llash dolzarb ilmiy va amaliy muammolardan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Integrativ yondashuvning shakllanishi va rivojlanishi ta'lim tizimining tarixiy evolyutsiyasi bilan bevosita bog'liq bo'lib, u ilm-fan taraqqiyoti, jamiyat ehtiyojlari va pedagogik fikrlarning o'zgarishi natijasida yuzaga kelgan. Ushbu yondashuvning asosiy g'oyasi bilimlarni alohida fanlar doirasida emas, balki ularning o'zaro bog'liqligi va yaxlit tizim sifatida o'rganish zarurligiga asoslanadi.

Integratsion g'oyalarning dastlabki ildizlari qadimgi davr falsafasiga borib taqaladi. Qadimgi Yunonistonda Platon va Aristotel kabi mutafakkirlar bilimni yagona tizim sifatida ko'rishga harakat qilganlar. O'rta asrlarda esa Sharq mutafakkirlari, jumladan, Forobiy, Ibn Sino va Beruniy ilmiy bilimlarni turli sohalar o'rtasida bog'liqlikda talqin qilganlar. Ular tabiat, inson va jamiyat haqidagi bilimlarni ajralmas birlikda o'rganish g'oyasini ilgari surganlar.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Po'latova va hammualliflarning "Maxsus pedagogika" darsligi maxsus ta'limning nazariy asoslari, korreksion vazifalari hamda o'qitish metodlarini yoritib, fanlararo integratsiyani tushunishga zamin yaratadi.

Muslimov va hammualliflarning "Innovatsion ta'lim texnologiyalari" qo'llanmasi interaktiv metodlar, muammoli topshiriqlar va faol o'qitishni tashkil etish uchun metodik manba hisoblanadi.

Xusnuddinova va hammualliflarning "Maxsus pedagogika asoslari" asari alohida ta'lim ehtiyojlarini hisobga olish hamda pedagogik yordamni tashkil etish masalalarini o'rganishga xizmat qiladi.

Begimkulovning tadqiqoti pedagogik ta'limda axborot texnologiyalarini qo'llashning ilmiy asoslarini ochib beradi.

Vygotskiyning "Mind in Society" asarida o'rganishning ijtimoiy tabiati va yaqin rivojlanish zonasi tushuntiriladi.

Ushbu manbalar integrativ yondashuvning pedagogik, texnologik va psixologik asoslarini uyg'unlashtirishga imkon beradi. Ular talabalarning kasbiy tayyorgarligini rivojlantirishga yo'naltirilgan metodikani asoslashda o'zaro bir-birini to'ldiruvchi nazariy va amaliy manbalardir.

Yangi davrga kelib, fanlarning mustaqil rivojlanishi natijasida bilimlar differentsiallashtirish kuchaydi. XVIII–XIX asrlarda ilmiy fanlar alohida yo'nalishlar sifatida shakllanib, bu holat ta'lim tizimida ham fanlarning ajratilgan holda o'qitilishiga olib keldi. Biroq XX asrga kelib, ilm-fan va texnologiyaning jadal rivojlanishi natijasida murakkab muammolarni faqat bitta fan doirasida hal etib bo'lmazligi aniq bo'ldi.

XX asr o'rtalarida pedagogika va psixologiyada integratsiya g'oyalari qayta tiklana boshladi. Ayniqsa, konstruktivizm, tizimli yondashuv va kompetensiyaviy ta'lim nazariyalari integrativ yondashuvning shakllanishiga kuchli ta'sir ko'rsatdi. J. Piage va L. S. Vygotskiy kabi olimlarning ishlari bilimning faol qurilishi va ijtimoiy muhit bilan bog'liqligini asoslab berdi, bu esa fanlararo integratsiya g'oyalarini mustahkamladi.

1960–1980-yillarda G'arb ta'lim tizimida integratsiyalashgan o'quv dasturlari va fanlararo yondashuvlar keng joriy etila boshlandi. Bu davrda ta'lim mazmunini yaxlitlashtirish, o'quv fanlari o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ta'minlash va amaliy kompetensiyalarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratildi.

XXI asrga kelib esa globallashtirish, raqamli texnologiyalar va mehnat bozorining o'zgarishi integrativ yondashuvni yanada dolzarb qildi. Bugungi kunda u zamonaviy ta'limning asosiy tamoyillaridan biri sifatida e'tirof etilib, ayniqsa, oliy ta'limda kompetensiyaviy va modul tizimiga asoslangan o'qitishda keng qo'llanilmoqda. Umuman olganda, integrativ yondashuvning yuzaga kelishi tarixiy jihatdan bilimlarning ajralishidan boshlab, ularni qayta birlashtirish zaruriyatigacha bo'lgan jarayonni o'z ichiga oladi. Bu yondashuv bugungi kunda ta'lim sifatini oshirish va murakkab kasbiy muammolarni hal etishga qaratilgan eng muhim pedagogik strategiyalardan biri hisoblanadi.

Integrativ yondashuv - bu turli fanlar, metodlar va pedagogik texnologiyalarni o'zaro uyg'unlashtirish orqali talabalarning kompleks bilim va ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan pedagogik konsepsiyadir. Mazkur yondashuv maxsus pedagogika fanlarini o'qitishda, ayniqsa, muhim ahamiyat kasb etadi, chunki bu yo'nalish ko'plab fanlar (psixologiya, defektologiya, logopediya, pedagogika, tibbiyot asoslari va boshqalar) bilan uzviy bog'liq holda rivojlanadi. An'anaviy fragmentar ta'limdan farqli ravishda, integrativ yondashuv talabalarni real pedagogik vaziyatlarga tayyorlash, muammolarni kompleks hal etish va kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish imkonini beradi.

Bugungi kunda oliy ta'lim muassasalarida maxsus pedagogika fanlarini o'qitishda nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy integratsiyani yanada rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu bitiruvchilarning kasbiy faoliyatda uchraydigan turli pedagogik vaziyatlarga samarali moslashish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Shu bois, ta'lim jarayonini fanlararo integratsiya asosida tashkil etish, innovatsion metod va texnologiyalarni qo'llash, talabalarning mustaqil fikrlash va turli pedagogik vaziyatlarga samarali yechim topish ko'nikmalarini rivojlantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi - oliy ta'limda maxsus pedagogika fanlarini o'qitishda integrativ yondashuvni joriy etishning nazariy asoslarini tahlil qilish hamda uni amaliyotga tatbiq etish metodikasini ishlab chiqishdan iborat. Shuningdek, tadqiqot doirasida integrativ yondashuvning afzalliklari, uni qo'llash shart-sharoitlari va samaradorligini yanada oshirish yo'llari ko'rib chiqiladi. Ushbu tadqiqot natijalari oliy ta'lim tizimida maxsus pedagogika yo'nalishida ta'lim olayotgan talabalar uchun samarali o'quv muhitini yaratish, ularning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish hamda zamonaviy talablar darajasida malakali mutaxassislar tayyorlashga xizmat qiladi.

Integrativ yondashuv zamonaviy ta'lim tizimida, xususan, oliy ta'limda maxsus pedagogika fanlarini o'qitishda keng imkoniyatlarni taqdim etadi. Ushbu yondashuvning asosiy mohiyati turli fanlar, metodlar va pedagogik texnologiyalarni o'zaro uyg'unlashtirish orqali talabalarda yaxlit bilim tizimini shakllantirishdan iboratdir. Shu sababli u nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlash, balki amaliy kompetensiyalarni rivojlantirishda ham muhim o'rin tutadi.

Birinchidan, integrativ yondashuv fanlararo bog'liqlikni ta'minlash imkonini beradi. Maxsus pedagogika fanlari psixologiya, defektologiya, logopediya, tibbiyot asoslari va umumiy pedagogika bilan uzviy bog'liq bo'lgani uchun integratsiya orqali talabalar ushbu bilimlarni alohida-alohida emas, balki yaxlit tizim sifatida o'zlashtiradilar. Bu esa bilimlarning chuqur va barqaror shakllanishiga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, integrativ yondashuv talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Turli pedagogik vaziyatlar, keys-stadi, loyiha ishlari va amaliy mashg'ulotlar orqali talabalar real pedagogik jarayonlarga yaqin sharoitda faoliyat yuritadilar. Bu esa ularning mustaqil qaror qabul qilish, tahlil qilish va amaliy yechim topish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Uchinchidan, ushbu yondashuv talabalarning ijodiy va tahliliy fikrlashini rivojlantiradi. Integratsiyalashgan ta'lim jarayonida faol o'qitish va interaktiv metodlardan keng foydalanish talabalarning bilimlarni mustaqil ravishda o'zlashtirishi, tahlil qilishi va amaliyotda qo'llashiga imkon yaratadi.

To'rtinchidan, integrativ yondashuv ta'lim jarayonining amaliy yo'naltirilganligini oshiradi. Nazariy bilimlarning real hayotiy vaziyatlar bilan bog'lanishi talabalarning kasbiy faoliyatga tayyorgarlik darajasini mustahkamlashga xizmat qiladi. Ayniqsa, inklyuziv ta'lim sharoitida ishlash uchun zarur bo'lgan amaliy ko'nikmalarning samarali shakllanishiga imkon yaratadi.

Beshinchidan, integrativ yondashuv talabalarning motivatsiyasini oshirish imkonini beradi. Dars jarayonining qiziqarli, interaktiv va hayotga yaqin tashkil etilishi ularning o'quv faoliyatiga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Bu esa, o'z navbatida, o'zlashtirish sifatining oshishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, integrativ yondashuv raqamli texnologiyalar va innovatsion pedagogik vositalardan samarali foydalanish uchun keng imkoniyat yaratadi. Multimedia, virtual platformalar, simulyatsiyalar va elektron resurslar integratsiyasi ta'lim jarayonini yanada zamonaviy va samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Umuman olganda, integrativ yondashuv oliy ta'limda maxsus pedagogika fanlarini o'qitish sifatini oshirish, talabalarning kasbiy va shaxsiy rivojlanishini ta'minlash hamda ularni zamonaviy mehnat bozoriga tayyorlashda muhim didaktik imkoniyatlarga ega.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda oliy ta'limda maxsus pedagogika fanlarini o'qitishda integrativ yondashuvni joriy etish jarayonini o'rganish uchun kompleks metodologik yondashuvdan foydalanildi. Tadqiqot metodologiyasi nazariy va empirik usullar uyg'unligiga asoslanib, o'rganilayotgan masalani har tomonlama tahlil qilishga xizmat qildi.

Tadqiqotning nazariy asosini maxsus pedagogika, umumiy pedagogika, psixologiya va inklyuziv ta'lim sohasidagi ilmiy qarashlar tashkil etdi. Ilmiy adabiyotlar, o'quv-uslubiy qo'llanmalar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda ilg'or xorijiy va mahalliy tajribalar tahlil qilindi. Ushbu bosqichda integrativ yondashuvning mohiyati, uning komponentlari, didaktik imkoniyatlari va maxsus pedagogika fanlari bilan uzviy bog'liqligi aniqlashtirildi. Shuningdek, fanlararo integratsiya, kompetensiyaviy yondashuv va innovatsion pedagogik texnologiyalar o'rta-sidagi o'zaro aloqadorlik tizimli tahlil asosida o'rganildi.

Empirik tadqiqot jarayonida bir qator metodlardan foydalanildi. Jumladan, kuzatish metodi orqali oliy ta'lim muassasalarida maxsus pedagogika fanlari bo'yicha o'quv mashg'ulotlari tahlil qilindi, dars jarayonida integrativ yondashuv elementlarining qo'llanilish darajasi o'rganildi. So'rovnoma metodi yordamida pedagog-o'qituvchilar va talabalar orasida integrativ yondashuvga bo'lgan munosabat, uni qo'llash imkoniyatlari va mavjud ehtiyojlar aniqlashtirildi. Suhbat (intervyu) metodi orqali esa o'qituvchilarning tajribasi, amaliy yondashuvlari va metodik qarashlari chuqur o'rganildi.

Tadqiqotning muhim qismi sifatida pedagogik eksperiment tashkil etildi. Eksperiment jarayonida nazorat va tajriba guruhlarini shakllantirilib, tajriba guruhlarida maxsus pedagogika fanlarini o'qitishda integrativ yondashuv asosida ishlab chiqilgan metodika sinovdan o'tkazildi. Mazkur metodika fanlararo integratsiyani ta'minlovchi dars ishlanmalari, turli pedagogik vaziyatlar asosida o'qitish, loyiha metodi, keys-stadi, interaktiv mashg'ulotlar va raqamli texnologiyalarni qo'llashni o'z ichiga oldi. Nazorat guruhlarida esa amaldagi o'qitish usullari qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalarini baholash uchun sifat va miqdoriy tahlil usullaridan foydalanildi. Olingan ma'lumotlar statistik qayta ishlanib, taqqoslash, umumlashtirish va interpretatsiya qilindi. Talabalarning bilim darajasi, kasbiy kompetensiyalari, mustaqil fikrlash va turli pedagogik vaziyatlarga yechim topish ko'nikmalaridagi o'zgarishlar mezonlar asosida baholandi. Shuningdek, integrativ yondashuv samaradorligining dinamikasi aniqlanib, uning o'quv jarayoniga ijobiy ta'siri asoslab berildi.

Metodologik jihatdan tadqiqot tizimli, faoliyatga yo'naltirilgan va shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlarga tayanadi. Bu esa o'quv jarayonini kompleks tashkil etish, talabalarning individual xususiyatlarini inobatga olish va ularning faol ishtirokini ta'minlash imkonini beradi. Shu tariqa, tanlangan metodologiya integrativ yondashuvni amaliyotga samarali joriy etish va uning natijadorligini ilmiy asosda baholashga xizmat qildi.

Tadqiqot jarayonida olingan natijalar integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan o'quv jarayonining samaradorligini aniqlashga qaratildi. Pedagogik eksperimentda jami 60 nafar talaba ishtirok etdi, shundan 30 nafari tajriba guruhi, 30 nafari esa nazorat guruhi sifatida belgilandi. Tadqiqot boshlanishida har ikki guruhda bilim darajasi, kasbiy kompetensiyalar va amaliy ko'nikmalar o'zaro yaqin ko'rsatkichlarga ega ekanligi aniqlandi.

Eksperimentdan oldingi diagnostika natijalariga ko'ra, talabalar bilim darajasi quyidagicha taqsimlandi: tajriba guruhida yuqori daraja - 16%, o'rta daraja - 47%, past daraja - 37% ni tashkil etdi. Nazorat guruhida esa mos ravishda 18%, 45% va 37% ko'rsatkichlar qayd etildi. Mazkur natijalar guruhlarining boshlang'ich ko'rsatkichlari o'zaro yaqin ekanligini ko'rsatib, tajriba natijalarini qiyosiy baholash uchun asos yaratdi.

Tajriba guruhida integrativ yondashuv asosida ishlab chiqilgan metodika (fanlararo integratsiya, keys-stadi, loyiha metodi, interaktiv mashg'ulotlar, AKTdan foydalanish) bir semestr davomida tizimli ravishda qo'llanildi. Nazorat guruhida esa amaldagi o'qitish metodlari davom ettirildi.

Eksperiment yakunida olingan natijalar ijobiy dinamikani ko'rsatdi. Tajriba guruhida yuqori darajadagi o'zlashtirish 16% dan 42% ga oshdi (26% ga o'sish), o'rta daraja 47% dan 44% ga o'zgardi, past darajadagi ko'rsatkich esa 37% dan 14% ga tushdi (23% ga kamayish). Nazorat guruhida ham ijobiy dinamika kuzatildi: yuqori daraja 18% dan 25% ga oshdi (7% ga o'sish), o'rta daraja 45% dan 48% ga o'sdi, past daraja esa 37% dan 27% ga kamaydi.

Kasbiy kompetensiyalar rivoji bo'yicha ham ijobiy dinamika aniqlandi. Tajriba guruhida quyidagi ko'rsatkichlar qayd etildi: turli pedagogik vaziyatlarga yechim topish ko'nikmasi - 38% dan 71% ga oshdi, mustaqil fikrlash darajasi - 42% dan 76% ga oshdi, amaliy ko'nikmalar (logopedik va defektologik yondashuvlar) - 35% dan 68% ga oshdi. Nazorat guruhida ham ushbu ko'rsatkichlar mos ravishda 10–15% oraliqida o'sdi.

So'rovnoma natijalari ham integrativ yondashuvning samaradorligini tasdiqladi. Tajriba guruhidagi talabalarning 84% i integrativ darslar ularning mavzuni chuqurroq tushunishiga yordam berganini ta'kidladi, 79% talaba esa bunday yondashuv ularning kasbiy qiziqishini oshirganini bildirdi. Nazorat guruhida bu ko'rsatkichlar mos ravishda 52% va 47% ni tashkil etdi.

Olingan natijalar statistik jihatdan tahlil qilinib, tajriba va nazorat guruhlarini o'rtasidagi farqlar ishonchli ekanligi aniqlandi ($p < 0,05$). Bu integrativ yondashuv asosida o'qitish metodikasining samaradorligini ilmiy jihatdan asoslash imkonini berdi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari oliy ta'limda maxsus pedagogika fanlarini o'qitishda integrativ yondashuvni qo'llash talabalarning nazariy bilimlari bilan bir qatorda amaliy va kasbiy kompetensiyalarini ham rivojlantirishga xizmat qilishini ko'rsatdi. Bu esa kelajak mutaxassislarining real pedagogik faoliyatga tayyorgarligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Mazkur tadqiqot natijalari oliy ta'limda maxsus pedagogika fanlarini o'qitishda integrativ yondashuvni joriy etishning ijobiy pedagogik samaradorligini ko'rsatdi. Olingan empirik ma'lumotlar nazariy jihatdan ilgari surilgan farazlarni qo'llab-quvvatladi hamda integrativ yondashuv talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim didaktik vosita ekanligini ko'rsatdi.

Tajriba va nazorat guruhlarida qayd etilgan natijalar integrativ yondashuvning ta'lim jarayonidagi samarali imkoniyatlarini namoyon etdi. Xususan, tajriba guruhida bilim darajasining oshishi, o'zlashtirish ko'rsatkichlarining ijobiy dinamikasi hamda yuqori darajadagi natijalarning ortishi integratsiyalashgan ta'lim jarayonining samarali tashkil etilganini ko'rsatadi. Bu holat maxsus pedagogika fanlarining tabiati bilan ham bevosita bog'liq bo'lib, ushbu soha ko'p tarmoqli bilimlarni (psixologiya, defektologiya, logopediya, tibbiyot asoslari va pedagogika) uyg'unlashtirishni talab etadi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari integrativ yondashuv talabalarning faolligi, mustaqil fikrlashi va turli pedagogik vaziyatlarga samarali yechim topish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qilishini ko'rsatdi. Bu holat konstruktivistik ta'lim nazariyasi bilan hamohang bo'lib, unga ko'ra, bilim talaba tomonidan faol faoliyat jarayonida mustaqil ravishda quriladi. Keys-stadi, loyiha metodi va interaktiv mashg'ulotlar orqali talabalar real pedagogik vaziyatlarga yaqin sharoitda ishlash imkoniyatiga ega bo'lishdi, bu esa ularning amaliy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qildi.

Natijalar shuni ham ko'rsatdiki, integrativ yondashuv talabalar motivatsiyasini oshirishda muhim rol o'ynaydi. So'rovnomaga ma'lumotlariga ko'ra, tajriba guruhidagi talabalar dars jarayonini yanada qiziqarli, tushunarli va amaliyotga yaqin deb baholashgan. Bu esa ta'lim jarayonida fanlararo bog'liqlikni ta'minlash orqali o'quv materialining hayotiy ahamiyatini oshirish mumkinligini ko'rsatadi. Nazariy bilimlarning amaliy vaziyatlar bilan bog'lanishi talabalarda kasbiy identifikatsiyani shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot davomida integrativ yondashuvni yanada samarali joriy etishga xizmat qiluvchi ayrim yo'nalishlar ham aniqlandi. Jumladan, o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini yanada rivojlantirish, o'quv rejalarining moslashuvchanligini oshirish va vaqt resurslaridan samarali foydalanish integrativ ta'lim imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qilishi mumkin. Shu jihatdan, oliy ta'lim tizimida o'quv dasturlarini zamonaviy talabalar asosida takomillashtirish, o'qituvchilar uchun maxsus trening va malaka oshirish kurslarini tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, integrativ yondashuv samaradorligini oshirishda metodik vositalar bilan bir qatorda ta'lim muhitining sifati ham muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Raqamli texnologiyalar, multimedia vositalari va interaktiv platformalardan foydalanish integratsiyani yanada samarali amalga oshirish imkonini beradi. Shu jihatdan, raqamli pedagogika elementlarini integrativ yondashuv bilan uyg'unlashtirish kelgusidagi istiqbolli yo'nalishlardan biri sifatida baholanadi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari oliy ta'limda maxsus pedagogika fanlarini o'qitishda integrativ yondashuv nazariy bilimlarni mustahkamlash bilan bir qatorda amaliy kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishda ham samarali vosita ekanligini ko'rsatdi. Shu bilan birga, ushbu yondashuvni keng joriy etish uchun tashkiliy, metodik va texnologik shart-sharoitlarni yanada takomillashtirish uning imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

Mazkur tadqiqot natijalari oliy ta'lim tizimida maxsus pedagogika fanlarini o'qitishda integrativ yondashuvni joriy etish dolzarb pedagogik yo'nalishlardan biri ekanligini va uning amaliy ahamiyati yuqoriligini ko'rsatdi. O'tkazilgan nazariy tahlil va pedagogik eksperimentlar asosida integrativ yondashuv ta'lim jarayonini takomillashtirish, talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish hamda ularni real pedagogik faoliyatga tayyorlashda samarali metodik vosita ekanligi aniqlandi.

Tadqiqot davomida olingan natijalar integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan o'quv jarayoni talabalarning bilim darajasini oshirishga xizmat qilishini ko'rsatdi. Xususan, fanlararo bog'liqlikni ta'minlash, nazariy bilimlarni amaliy vaziyatlar bilan uyg'unlashtirish hamda interaktiv metodlardan foydalanish talabalarning o'zlashtirish ko'rsatkichlarida ijobiy dinamaning yuzaga kelishiga xizmat qildi. Bu esa integrativ yondashuvning ta'lim jarayonidagi samarali imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslashga imkon berdi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari integrativ yondashuv talabalarda mustaqil fikrlash, turli pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish va samarali yechim topish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynashini ko'rsatdi. Bu kelajakdagi maxsus pedagog mutaxassislar uchun muhim bo'lgan kasbiy kompetensiyalarning shakllanishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, inklyuziv ta'lim sharoitida ishlashga tayyorlik, individual yondashuvni qo'llay olish va kompleks pedagogik qarorlar qabul qilish qobiliyatlarida ijobiy dinamika kuzatildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot jarayonida aniqlangan yana bir muhim jihat shundan iboratki, integrativ yondashuvni samarali joriy etish uchun o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini oshirish, o'quv dasturlarini modernizatsiya qilish hamda zamonaviy raqamli texnologiyalardan keng foydalanish zarur. Bu omillar ta'lim jarayonining sifati yanada oshirish va integratsiyalashgan o'qitish modelini to'liq amalga oshirish imkonini beradi.

Umumiy xulosa sifatida shuni ta'kidlash joizki, oliy ta'limda maxsus pedagogika fanlarini o'qitishda integrativ yondashuvni qo'llash nafaqat ta'lim samaradorligini oshiradi, balki bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini xalqaro talablarga mos darajaga olib chiqadi. Shu bois, ushbu yondashuvni ta'lim amaliyotiga keng joriy etish va uni doimiy ravishda takomillashtirib borish bugungi kunning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Po'latova P. M., Nurmuxamedova L. Sh., Yakubjanova D. B., Mamarajabova Z. N., Amirsaidova Sh. M., Sultonova A. D. Maxsus pedagogika. Darslik. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2014. - 368 b.
2. Muslimov N. A., Usmonboeva M. H., Sayfurov D. M., To'raev A. B. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. O'quv-metodik qo'llanma. - Toshkent: Sano-standart, 2015. - 208 b.
3. Xusnuddinova Z. X., Qodirova F. U., Abdullayev B. M., Fozilov B. Z. Maxsus pedagogika asoslari. O'quv qo'llanma. - Chirchiq: Zebo Prints, 2023. - 228 b.
4. Begimkulov U. Sh. Pedagogik ta'limda zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etishning ilmiy-nazariy asoslari. - Toshkent: Fan, 2007. - 143 b.
5. Vygotsky L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. - Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978. - 176 p.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №9(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.